

University of Groningen

Groninger Universiteitsfonds 1893-1993

Smit, Franciscus

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1993

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Smit, F. R. H. (1993). Groninger Universiteitsfonds 1893-1993. Groningen: s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

I Inleiding

Dit gedenkschrift geeft een historisch overzicht van het Groninger Universiteitsfonds. Het fonds werd opgericht op 4 maart 1893 door de hoogleraren van de Groninger Universiteit. Hun bedoeling was om een fonds te stichten dat onafhankelijk en zelfstandig subsidies en toelagen zou kunnen verstrekken voor universitaire doeleinden. In feite was het Universiteitsfonds een voortzetting van het sinds 1843 bestaande 'Fonds van de Hoogleraren' en bestaat het Universiteitsfonds eigenlijk niet honderd maar honderdvijftig jaar.

In beginsel is de historie van een fonds in hoofdzaak een financieel verhaal: het beheer van een vermogen en het verlenen van subsidies uit de opbrengsten ervan. Zo'n rekenkundige geschiedenis alleen zou gauw vervelen maar ook te weinig recht doen aan de betekenis van het Universiteitsfonds. De werkzaamheden hebben meer omvat en daarover valt een boeiend verhaal te vertellen. Te meer omdat de geschiedenis van het fonds niet los kan worden gezien van die van de universiteit. Zoveel mogelijk is ook geprobeerd de Groningse universiteitsgeschiedenis, waar dit relevant was, te integreren.

In het jaar van oprichting was de Groningse universiteit naar onze begrippen, maar ook gemeten aan de andere universiteiten, bescheiden van omvang. In 1893, het jaar van oprichting van het Universiteitsfonds bevolkten 448 studenten de universiteit, verdeeld over vijf faculteiten. Nog geen vijftien jaar eerder was de universiteit met opheffing bedreigd. In de ontwerp-wet op het hoger onderwijs, die in 1875 in het parlement aan de orde kwam, was de Groningse universiteit verdwenen. De regeringspolitiek – onder druk van bezuinigingen – was er al jaren op gericht om Groningen niet verder te laten groeien. Dit kwam duidelijk tot uiting in de geringe hoeveelheid middelen die de universiteit kreeg toegewezen.

Er studeerden in het midden van de negentiende eeuw nog slechts een paar honderd studenten, de onderwijsvoorzieningen waren verouderd en van laboratoria voor wetenschappelijk onderzoek was al in het geheel geen sprake. Het animo om een leerstoel in Groningen te bezetten was dan ook

niet groot. Groningen werd uiteindelijk dankzij de gezamenlijke inspanning van universiteit, stad en provincie in de nieuwe wet tot regeling van het hoger onderwijs van 1876 toch als universiteit gecontinueerd. Vanaf dat moment trad het herstel in. Het aantal studenten nam toe en veel gemakkelijker dan voorheen wist men talentvolle geleerden naar Groningen halen. Aan het eind van de negentiende eeuw stond de universiteit er beter voor dan ooit te voren. Nieuwe laboratoria waren gebouwd en een nieuw academisch ziekenhuis was in voorbereiding. In de kring van de universiteit leefde sterk het idee dat men aan een nieuwe bloeiperiode was begonnen.

Toch had de nieuwe hoger onderwijswet de hoogleraren niet gebracht wat ze hadden gehoopt, namelijk enige autonomie om naar eigen inzicht over de middelen te beschikken. De universiteiten werden vanuit het ministerie van binnenlandse zaken waaronder het onderwijs viel, streng en centraal bestuurd. Als reactie hierop zouden aan alle universiteiten initiatieven ontstaan die leidden tot het oprichting van fondsen welke bedoeld waren om te voorzien in eigen universitaire behoeften.